

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Naar een inclusievere definitie van het gezin binnen het vrij personenverkeer? De uitspraak in VMA als nieuwe bouwsteen

Klaassen, M.A.K.

Citation

Klaassen, M. A. K. (2022). Naar een inclusievere definitie van het gezin binnen het vrij personenverkeer?: De uitspraak in VMA als nieuwe bouwsteen. *Nederlands Tijdschrift Voor Europees Recht*, 2022(5/6), 114-118. doi:10.5553/NtER/138241202022028005005

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3718087>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Naar een inclusievere definitie van het gezin binnen het vrij personenverkeer?

De uitspraak in VMA als nieuwe bouwsteen

Dr. M.A.K. Klaassen*

In HvJ 14 december 2021, C-490/20, ECLI:EU:C:2021:1008 (VMA) buigt het Hof van Justitie zich opnieuw over de uitleg van de definitie van het gezin in Richtlijn 2004/38/EG (de Burgerschapsrichtlijn). De zaak betreft de afgifte van een geboorteakte door de Bulgaarse autoriteiten waarop twee moeders staan vermeld als ouders, zoals dit ook staat op de geboorteakte die in Spanje is afgegeven. Het Hof van Justitie oordeelt niet alleen dat de weigering van de geboorteakte niet mag leiden tot een belemmering van het vrij personenverkeer, maar ook dat een dergelijke belemmering in strijd zou zijn met het recht op gezinsleven en het belang van het kind zoals beschermd door het Handvest van de Grondrechten.

HvJ 14 december 2021, C-490/20, ECLI:EU:C:2021:1008 (VMA).

Inleiding

In ieder lidstaat van de Europese Unie geldt een eigen definitie van gezinslid. De lidstaten zijn zelf bevoegd om hun familierecht vorm te geven, maar daarbij moet wel het vrije verkeer worden gewaarborgd. In de context van het vrij personenverkeer heeft het Hof van Justitie al meerdere keren duiding gegeven aan de definitie van het gezin zoals die is neergelegd in artikel 2 lid 2 en artikel 3 lid 2 Richtlijn 2004/38/EG (de Burgerschapsrichtlijn).¹ In VMA buigt het Hof van Justitie zich opnieuw

over de definitie van het gezin.² Deze keer gaat het over de erkenning van het kind van twee vrouwen die beiden als moeder van het kind zijn geregistreerd in Spanje bij de aanvraag van een geboorteacte in Bulgarije. De procedure waarin prejudiciële vragen zijn gesteld aan het Hof van Justitie gaat om de afgifte van een geboorteakte, maar de beantwoording van de vragen door het Hof van Justitie gaat voornamelijk over het vrij personenverkeer. In dit artikel schets ik eerst de benadering van het Hof van Justitie bij vragen over de definitie van het gezin in het vrije personenverkeer. Daarna bespreek ik de feiten van de onderhavige uitspraak en de redenering van het Hof van Justitie. In mijn bespreking onderbouw ik eerst waarom ik meen dat het Hof van Justitie in VMA een meer mensenrechtelijke benadering kiest dan in de eerdere rechtspraak. Daarna behandel ik de vraag in hoeverre de redenering van het Hof van Justitie ook van toepassing kan zijn op situaties waarin de gezinsband in de lidstaat van verblijf niet wordt erkend.

De definitie van het gezin en (het wegnemen van) belemmeringen voor het vrij personenverkeer

De rechtspraak van het Hof van Justitie met betrekking tot het personenverkeer is er traditioneel op gericht om belemmeringen voor het vrije verkeer van personen binnen de Europese Unie (EU) weg te nemen. Een voorbeeld hiervan is de rechtspraak over EU-burgers die met een derdelander gezinslid terugkeren naar hun eigen lid-

* Dr. M.A.K. (Mark) Klaassen is universitair docent vreemdelingenrecht bij het Europa Instituut van de Universiteit Leiden.

1 Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden (*PbEU* 2004, L 158/77-123). Zie bijvoorbeeld HvJ 5 juni 2018, C-673/16, ECLI:EU:C:2018:385, *JV* 2018/137, m.nt. Rijpma (*Coman*), over de erkenning van een huwelijk tussen twee personen van hetzelfde geslacht; HvJ 26 maart 2019,

C-129/18, ECLI:EU:C:2019:248, *JV* 2019/113, m.nt. Klaassen (*SM*) over erkenning van *kafala*; en HvJ 16 januari 2014, C-423/12, ECLI:EU:C:2014:16, *JV* 2014/60 (*Reyes*), over het ten laste komen van gezinsleden.

2 HvJ 14 december 2022, C-490/20, ECLI:EU:C:2021:1008 (VMA).

staat nadat ze in een andere lidstaat hebben verbleven.³ De Burgerschapsrichtlijn is niet van toepassing op EU-onderdanen die zich bevinden in de lidstaat waarvan ze de nationaliteit bezitten. Het Hof van Justitie bepaalde in *Surinder-Singh* dat de wetgeving over het vrij personenverkeer⁴ naar analogie van toepassing is op ‘terugkerende’ eigen onderdanen en hun (derdelander) gezinsleden omdat zij anders zouden worden belemmerd in hun vrij verkeer.⁵ Indien het verblijfsrecht van de derdeler gezinsleden in het geding zou zijn zou dit het immers moeilijker maken om zich in hun eigen lidstaat te vestigen. Derhalve moet de Burgerschapsrichtlijn naar analogie worden toegepast in terugkeer-situaties.⁶

Dezelfde benadering kiest het Hof van Justitie bij de interpretatie van de definitie van het gezin in de Burgerschapsrichtlijn. Artikel 2 lid 2 Burgerschapsrichtlijn voorziet in een definitie van het gezin. Hierin staat dat de lidstaten de echtgenoot of geregistreerd partners, kinderen jonger dan 21 jaar oud en afhankelijke gezinsleden in opgaande lijn erkennen als familielid. Daarnaast bepaalt artikel 3 lid 2 Burgerschapsrichtlijn dat de lidstaten de binnenkomst en het verblijf van andere gezinsleden die ten laste komen van de Unieburger en de ongehuwde partner moeten vergemakkelijken. Over de interpretatie van beide bepalingen zijn verschillende prejudiciële procedures gevoerd.⁷

In *Coman* vraagt de verwijzende rechter aan het Hof van Justitie om een interpretatie te geven van het begrip echtgenoot uit artikel 2 lid 2 Burgerschapsrichtlijn. Moeten twee mensen van hetzelfde geslacht die in een lidstaat zijn getrouwd ook worden erkend als echtgenoot in een andere lidstaat? Het Hof van Justitie oordeelt dat het begrip echtgenoot ‘geslachtsneutraal’ is geformuleerd.⁸ Voor de interpretatie van artikel 2 lid 2 dat mensen van hetzelfde geslacht niet met elkaar kunnen zijn gehuwd, biedt de Burgerschapsrichtlijn geen grondslag. Voor de vraag of hier dan ook een verplichting uit voortvloeit tot erkenning van een homohuwelijk in het kader van het verblijfsrecht maakt het Hof van Justitie gebruik van zijn jurisprudentielijn over het wegnemen van belemmeringen van het vrij personenverkeer. Het Hof van Justitie stelt dat indien de (derdelander) echtgenoot geen recht op verblijf zou hebben, de EU-burger zou worden belemmerd in zijn recht op vrij verkeer.⁹ De verplichting tot toestaan van verblijf wordt hiermee niet afgeleid uit de definitie van het gezin zelf, maar uit belemmeringen van het vrij personenverkeer. Vanuit een pragmatisch oogpunt wellicht een begrijpe-

lijke keuze, maar een principiële opstelling zou hebben bijgedragen aan een ruimere erkenning van het homohuwelijk.¹⁰ Het Hof van Justitie noemt het recht op eerbiediging van gezinsleven wel, maar enkel bij de onderbouwing van de stelling dat inperkingen in het recht op vrij verkeer strikt moeten worden uitgelegd.¹¹ Een andere benadering kiest het Hof van Justitie voor de vraag hoe moet worden beoordeeld of een (derdelander) gezinslid ten laste komt van de EU-burger die gebruikmaakt van het vrij personenverkeer. Dit is de vraag die voorlag in *Reyes*. De verwijzende rechter vraagt aan het Hof van Justitie hoe ‘ten laste komen’ moet worden geïnterpreteerd en of hierbij de omstandigheden waaronder het gezinslid ten laste komt van de EU-burger – of het een rol speelt dat het gezinslid zelf ook wel in de eigen lasten zou kunnen voorzien – een rol spelen. Enkel gebaseerd op de interpretatie van de Burgerschapsrichtlijn zelf oordeelt het Hof van Justitie dat de richtlijn dit niet als een relevant element benoemt en dat het daarom geen rol speelt bij de beoordeling van de vraag of het gezinslid ten laste komt van de referent. Het Hof van Justitie bespreekt hierbij niet in hoeverre de EU-burger bij een andere lezing zou worden beperkt in het uitoefenen van het vrij personenverkeer.

Als het gaat om het uitoefenen van gezinsleven met een minderjarig kind buiten de traditionele definitie van het gezin, kiest het Hof van Justitie eveneens voor een benadering gebaseerd op de tekst van de richtlijn. De prejudiciële verwijzing in *SM* gaat over *kafala*, een soort kindbeschermingsmaatregel vooral voorkomend in islamitische landen waarin een ander dan de biologische ouder(s) voor een minderjarig kind zorgt (zorgen). De vraag die bij het Hof van Justitie voorlag, was of een kind dat onder een *kafala*-constructie wordt opgevoed door EU-burgers in een lidstaat ook recht heeft op verblijf in een andere lidstaat. Volgens het Hof van Justitie valt dit niet als minderjarig kind binnen artikel 2 lid 2 Burgerschapsrichtlijn omdat er geen sprake is van een afstammingsrelatie, hetgeen volgens het Hof van Justitie wel het geval is voor een adoptiekind.¹² Omdat er echter wel sprake kan zijn van gezinsleven in de zin van artikel 8 EVRM en artikel 7 Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (Handvest), kan er op basis van artikel 3 lid 2 Burgerschapsrichtlijn – waarin de verplichting staat om toegang en verblijf van andere gezinsleden te vergemakkelijken – een verplichting bestaan om toegang en verblijf te verlenen. Hoewel de bepaling hier niet in voorziet aangezien deze alleen maar gaat over het vergemakkelijken van toelating en verblijf, leidt het Hof van Justitie dit hier wel uit af.

In *Metock* en *Coman* staan (het wegnemen van) belemmeringen in de uitoefening van het vrij personenverkeer centraal. In *Reyes* en *SM* blijft het Hof van Justitie dicht bij de definitie van het gezin in de Burgerschapsrichtlijn en heeft het belemmeringen in het vrij perso-

3 Zie bijv. C. Costello, ‘Metock: Free movement and “normal family life” in the Union’, *Common Market Law Review* 2009, nr. 2, p. 587-622.

4 De wetgeving die gold voor de totstandkoming van de Burgerschapsrichtlijn die in die richtlijn is geïncorporeerd.

5 HvJ 7 juli 1992, C-370/90, ECLI:EU:C:1992:296 (*Surinder Singh*).

6 Na een kort intermezzo in HvJ 23 september 2003, C-109/01, ECLI:EU:C:2003:491, JV 2004/1, m.nt. Groenendijk (*Akrich*), bevestigde het Hof van Justitie deze lijn in HvJ 25 juli 2008, C-127/08, ECLI:EU:C:2008:449, JV 2008/291, m.nt. Groenendijk (*Metock*).

7 Namelijk de zaken *Coman*, *Reyes* en *SM*. Zie de bespreking hieronder.

8 *Coman*, punt 35.

9 *Coman*, punt 40.

10 J. Rijpma, ‘You gotta let love move’, *European Constitutional Law Review* 2019, nr. 2, p. 324-339.

11 *Coman*, punt 47-50.

12 *SM*, punt 52.

nenverkeer niet nodig om tot een oordeel te komen. Vanuit dit raamwerk waren de verwachtingen van de uitspraak in *VMA* hooggespannen: zou het Hof van Justitie opteren voor een mensenrechtelijke benadering om te komen tot een inclusievere definitie van het gezin, of kiest het voor een lezing gebaseerd op belemmeringen van het vrij personenverkeer?

Het Hof van Justitie in *VMA*

De prejudiciële verwijzing van de rechtbank in Sofia gaat over twee vrouwen uit Bulgarije respectievelijk het Verenigd Koninkrijk die samen een kind hebben gekregen in Spanje. De Spaanse autoriteiten hebben een geboorteakte afgegeven waarop beide moeders als ouders staan vermeld. Voor het kind, dat van rechtswege zowel de nationaliteit van Bulgarije als van het Verenigd Koninkrijk heeft, wordt in Bulgarije een geboorteakte aangevraagd. Dit is onder meer een vereiste om een identiteitsdocument aan te kunnen vragen. De aanvraag van de geboorteakte wordt afgewezen omdat er geen informatie is overgelegd over wie de biologische moeder van het kind is en omdat het opgeven van twee vrouwelijke ouders in strijd wordt geacht met de openbare orde. In de procedure die hierop volgt, vraagt de verwijzende rechter kortgezegd aan het Hof van Justitie of het vrij personenverkeer in combinatie met het EU-burgerschap en het Handvest eraan in de weg staat dat Bulgarije geen geboorteakte af hoeft te geven waarop de twee moeders als ouders staan vermeld.

In zijn uitspraak herhaalt het Hof van Justitie dat het EU-burgerschap is bedoeld als de fundamentele status van onderdanen van de EU-lidstaten. Omdat het kind een onderdaan is van Bulgarije moet dit land een identiteitskaart of paspoort afgeven waarop de naam staat zoals die in de geboorteakte staat, zonder dat hiervoor een nieuwe Bulgaarse geboorteakte hoeft te worden verkregen. Beide ouders moeten volgens het Hof van Justitie het recht hebben om samen met hun kind het recht op vrij verkeer uit te oefenen.¹³ Om dat mogelijk te maken moeten alle lidstaten, inclusief Bulgarije, de gezinsband tussen ouders en kind erkennen. Het is in beginsel aan de autoriteiten van het land van verblijf om een document waaruit de gezinsband blijkt – zoals een geboorteakte – op te stellen, en aan de andere lidstaten om dit document te erkennen. Deze wederzijdse verplichtingen om elkaars definitie van het gezin te erkennen is hiermee verbonden aan het voorkómen van belemmeringen in het vrij personenverkeer.

Het Hof van Justitie onderscheidt verplichtingen in het kader van het vrij personenverkeer van het familierecht en benadrukt dat de regels over het huwelijk en de erkenning van kinderen tot de bevoegdheid van de lidstaten behoort.¹⁴ Verplichtingen in het kader van het vrij personenverkeer betekenen volgens het Hof van Justitie

niet dat lidstaten gedwongen zijn om het huwelijk tussen partners van hetzelfde geslacht te erkennen of om de gezinsband die is vastgesteld in een andere lidstaat in het nationaal recht te erkennen.¹⁵ Naar analogie met de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) over het bestaan van gezinsleven valt het gezinsleven tussen ouders en kinderen, ook als het ouders van hetzelfde geslacht betreft, binnen de reikwijdte van het respect voor gezinsleven zoals beschermd in artikel 7 Handvest, dat gelezen moet worden in samenhang met het belang van het kind zoals neergelegd in artikel 24 lid 2 Handvest.¹⁶ Het zou volgens het Hof van Justitie ingaan tegen beide bepalingen van het Handvest als het uitoefenen van gezinsleven zou worden belemmerd.¹⁷ Op deze manier maakt het Hof van Justitie een verbinding tussen (het wegnemen van) belemmeringen in de uitoefening van het recht op vrij verkeer en mensenrechten. Het gevolg hiervan is vergaand: alle lidstaten moeten zowel het huwelijk tussen mensen van hetzelfde geslacht als de gezinsband tussen ouders en kind erkennen.¹⁸ Indien zij dit niet doen, en hiermee het vrij verkeer van personen belemmeren, is dit in strijd met grondrechten.

Om de gezinsband tussen beide moeders en het kind niet te hoeven erkennen doet Bulgarije een beroep op het recht op behoud van zijn nationale identiteit zoals beschermd door artikel 4 lid 2 Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU). Het Hof van Justitie gaat hier niet in mee. Het erkennen van de gezinsband die in een ander land is vastgesteld ondermijnt de nationale identiteit van een lidstaat niet en het vormt ook geen gevaar voor de openbare orde, aldus het Hof van Justitie.¹⁹ Een reden hiervoor is dat het de lidstaten er niet toe verplicht om in het nationale recht de gezinsband tussen twee ouders van hetzelfde geslacht en een gezamenlijk kind te erkennen.

Mensenrechtenbenadering van de definitie van het gezin

Met de erkenning dat het belemmeren van het vrij personenverkeer van het kind in strijd met grondrechten zou zijn, gaat het Hof van Justitie verder dan de redenering die het eerder volgde in *Coman*. Daarin werd het recht op erkenning van de gezinsband louter afgeleid uit het (wegnemen van) belemmeringen voor het vrij personenverkeer. In *Coman* bespreekt het Hof van Justitie het recht op gezinsleven alleen in de context van inperkingen van het vrij personenverkeer. In *VMA* gaat het Hof van Justitie verder. Het recht op gezinsleven – en het belang van het kind – staan eraan de in de weg dat het vrij personenverkeer wordt belemmerd. Het Hof van Jus-

13 *VMA*, punt 48.

14 *VMA*, punt 52.

15 *VMA*, punt 57.

16 *VMA*, punt 62.

17 *VMA*, punt 65.

18 *VMA*, punt 67.

19 *VMA*, punt 57.

titie bouwt dit argument zorgvuldig op door eerst mogelijke beperkingen van het vrij personenverkeer te bespreken en daarna de relevantie van mensenrechten. In het mensenrechtelijk kader dat het Hof van Justitie schetst, valt het op dat gebruik wordt gemaakt van de rechtspraak van het EHRM om te bepalen dat de definitie van het gezin in de zin van artikel 7 Handvest ruim moet worden geïnterpreteerd. Het Hof van Justitie verwijst naar de uitspraak van het EHRM in *K. en T./Finland*,²⁰ waarin staat dat gezinsleven een begrip van feitelijke aard is waarbij gekeken moet worden naar het bestaan van hechte persoonlijke banden. Volgens het Hof van Justitie is deze inclusieve definitie van het kind ook van toepassing voor de uitleg van artikel 7 Handvest.

Ook verbindt het Hof van Justitie het recht op eerbiediging van gezinsleven nadrukkelijk met het belang van het kind. Volgens het Hof van Justitie vertegenwoordigt de verwijzing naar het belang van het kind in artikel 24 Handvest de integratie van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) in het EU-recht. Volgens het Hof van Justitie moet daarom bij de uitlegging van artikel 24 Handvest rekening worden gehouden met de bepalingen uit het Kinderrechtenverdrag. Het Hof van Justitie beperkt dit niet tot artikel 3 lid 1 IVRK, maar stelt uitdrukkelijk dat rekening gehouden moet worden met de bepalingen uit het verdrag. Hiermee gaat het Hof van Justitie een stap verder dan in *SM*, waarin het artikel 24 lid 2 Handvest wel noemde, maar voor de uitleg daarvan niet verwees naar de overige bepalingen uit het IVRK. In *VMA* verwijst het Hof van Justitie naar het discriminatieverbod uit artikel 2 IVRK en het recht op een naam, nationaliteit en geboorteregistratie uit artikel 7 IVRK. Het Hof van Justitie leidt hieruit af dat deze bepalingen uit het IVRK eraan in de weg staan dat een kind wordt gediscrimineerd op grond van de seksuele geaardheid van de ouders.²¹

De manier waarop het Hof van Justitie invulling geeft aan de interpretatie van het Handvest en gebruikmaakt van andere mensenrechteninstrumenten, getuigt van een holistische benadering van mensen- en kinderrechten. Dit maakt de uitspraak in *VMA* ook relevant voor de vraag hoe er moet worden omgegaan met situaties waarin er nog geen gebruik is gemaakt van het vrij personenverkeer. Ook op andere thema's binnen het EU-recht waarbij kinderen betrokken zijn, geeft dit duidelijkheid over de uitleg van artikel 24 lid 2 Handvest, dat gelezen moet worden in samenhang met de bepalingen uit het IVRK. Een concreet voorbeeld daarvan is de vraag wanneer er in het kader van de toepassing van de EU-Terugkeerrichtlijn op de terugkeer van alleenstaande minderjarige vreemdelingen sprake is van adequate opvang in de zin van artikel 10 lid 2 van die richtlijn. In *TQ* heeft het Hof van Justitie al geoordeeld dat dit altijd voorafgaand aan het nemen van een terugkeerbesluit

moet worden onderzocht.²² Maar het Hof van Justitie is nog niet gevraagd wat een onderzoek naar adequate opvang precies behelst. Voor een antwoord op die vraag kan de verwijzing naar alle bepalingen uit het IVRK die volgens *VMA* doorwerken in artikel 24 lid 2 Handvest, toegevoegde waarde hebben.

Hoe nu verder?

De prejudiciële verwijzing in *VMA* gaat, net als de verwijzing in *Coman*, over gezinsleven dat al is geaccepteerd in een EU-lidstaat en de vraag hoe hiermee moet worden omgegaan in een andere lidstaat. Het antwoord op deze vragen geeft nog geen uitsluitsel voor alle gevallen waarin gezinsleven nog niet wordt erkend. Als de Bulgaarse en Britse moeders uit *VMA* een dochter hadden gekregen terwijl ze verbleven in Bulgarije zouden zij, op basis van het Bulgaarse familierecht, niet beiden als moeder op de geboorteakte van hun kind staan. Het EU-recht zou zich in die situatie ook niet verzetten tegen deze situatie, omdat dit tot de bevoegdheid van de lidstaten behoort. Het Hof van Justitie gebruikt dit zelfs om te onderbouwen dat het erkennen van gezinsleven niet afdoet aan de nationale identiteit van de lidstaten. Volgens mij kan de redenering in *VMA* bijdragen aan een doorbreking van de stelling dat de regels over de vaststelling van gezinsleven een puur interne aangelegenheid van de lidstaten zijn. Ik zie hiervoor aanknopingspunten in verwante rechtspraak van het Hof van Justitie.

In *Ruiz Zambrano*²³ en in *Chavez-Vilchez*²⁴ heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat het ontzeggen van verblijfsrecht aan de derdelander ouder van een kind dat EU-burger is, er niet toe mag leiden dat het nuttig effect wordt ontnomen van de rechten die het kind als EU-burger heeft. Dit zou volgens het Hof van Justitie het geval zijn indien het kind gedwongen zou worden om het grondgebied van de EU als geheel te verlaten. Dan zou het EU-burger-kind immers geen gebruik kunnen maken van het vrij personenverkeer. Hiermee maakte het Hof van Justitie de vergaande stap dat het EU-recht van toepassing is op een situatie die voorheen werd gezien als een puur interne aangelegenheid.²⁵

Een andere situatie die tot voorkort tot een puur interne aangelegenheid werd gezien waren de verlening en het verlies van de nationaliteit van de EU-lidstaten. In *Tjebbes* oordeelde het Hof van Justitie dat het EU-burgerschap niet in de weg staat aan het automatisch verlies van de nationaliteit van een EU-lidstaat na een lange periode van verblijf in het buitenland, maar dat het ver-

20 EHRM 12 juli 2001, appl.nr. 25702/94 (*K. en T./Finland*).

21 *VMA*, punt 64.

22 HvJ 14 januari 2021, C-441/19, ECLI:EU:C:2021:9, JV 2021/48, m.nt. Klaassen (TQ).

23 HvJ 8 maart 2011, C-34/09, ECLI:EU:C:2011:124, JV 2011/146, m.nt. Boeles (*Ruiz Zambrano*).

24 HvJ 10 mei 2017, C-133/15, ECLI:EU:C:2017:354, JV 2017/143, m.nt. Groenendijk, AB 2017/229, m.nt. Klaassen (*Chavez-Vilchez e.a.*).

25 L. Ankersmit, 'Ruiz Zambrano: De interne situatie voorbij', *Asiel- en Migrantenrecht* 2011, p. 156-164.

lies van het EU-burgerschap geen onevenredige gevolgen mag hebben.²⁶

De familierechtelijke verhouding tussen partners van hetzelfde geslacht en de erkenning van kinderen uit deze relaties zijn volgens het Hof van Justitie ook een puur interne aangelegenheid. Maar het niet erkennen van een gezinsband kan wel een potentiële belemmering vormen voor de uitoefening van het recht op vrij verkeer. In *VMA* maakt het Hof van Justitie de stap dat een belemmering van het vrij personenverkeer door het niet erkennen van de gezinsband in strijd is met het mensenrecht op eerbiediging van het gezinsleven. Hoewel deze beoordeling plaatsvindt in het kader van het vrije personenverkeer, is het oordeel dat dit eveneens strijdigheid met mensenrechten oplevert nieuw. Los van de verplichtingen die de lidstaten van de EU hebben als verdragspartij bij het IVRK, lijkt het mij een logische vervolgstap om te bepalen in hoeverre de weigering van de erkenning van een gezinsband in een puur interne situatie een belemmering kan vormen voor de uitoefening van het recht op vrij verkeer. Aangezien het recht op vrij verkeer een fundamenteel recht is dat is verbonden aan het EU-burgerschap, en een aantasting hiervan bovendien in strijd is met het mensenrecht op eerbiediging van gezinsleven, lijkt mij de logische vervolgstap dat deze situatie dan binnen het toepassingsbereik van het EU-recht kan vallen. Naar analogie met *Tjebbes* zou ten minste kunnen worden overwogen dat het niet erkennen van de gezinsband geen onevenredige gevolgen mag hebben voor de mogelijkheid tot het uitoefenen van de aan het EU-burgerschap verbonden rechten, zoals het vrij verkeer van personen. Op die manier zou potentieel gebruik van het vrij personenverkeer al gevolgen kunnen hebben op de toepassing van het nationaal familierecht, in een situatie die nu nog als puur interne situatie wordt gezien. Over deze vraag zal het Hof van Justitie zich ongetwijfeld in een volgende prejudiciële verwijzing moeten buigen.

26 HvJ 12 maart 2019, C-221/17, ECLI:EU:C:2019:189, JV 2019/102, m.nt. Peers (*Tjebbes e.a.*).